

PATIKĖKIT, KARADAHAS IR JUMS PATIKTŲ

3. ŠAITANO VARTAI IR VABZDŽIŲ ROJUS

Jonas Rimantas STONIS, Andrius REMEIKIS

(Tęsinys)

Tai pasakojimas apie Vilniaus pedagoginio universiteto (VPU) Biosistematikos tyrimų grupės ekspedicinius lauko darbus Ukrainoje, Karadaho rezervate. Šioje ir kitose straipsnio dalyse vartojami ekspedicijų dalyvių inicialai: A. R. – mokslo projektų vykdytojas Andrius Remeikis, J. R. S. – profesorius Jonas Rimantas Stonis, A. D. – daktaras Arūnas Diškus, A. Š. – mokslo projektų vykdytoja Agnė Šimkevičiūtė, A. N. – doktorantė Asta Navickaitė, B. P. – doktorantė Brigita Paulavičiūtė, R. N. – profesorius Remigijus Noreika, V. S. – profesorius Virginijus Sruoga (apie Biosistematikos tyrimų grupę galite pasidomėti internete – www.life4diversity.com).

Mus apkaltino grįžus iš Mirusiojo miesto ir vos nesumušė

Jeigu esate eiklus kaborotis per uolas, netingite lipti į kalną ir leistis nuobirynu, tai pereiti visą Karadaho* rezervatą skersai – vienas juokas. Prie įėjimo į rezervatą iš Koktebelio pusės mums kelią pastoja apkūnoka, bet labai arši moteriškaitė. Taip susipažįstame su rezervato sarge Nadiežda Jurjevna. Visa jos šeima saugo rytinius įėjimus į rezervatą: jos sūnus sergi šiaurines priekalnes, vyras Viktoras Vladimirovičius – pajūrio zona, o jos pačios postas yra centriniame kelyje. Nes ji pati aršiausia šeimoje. Patikėkite – nespėja suktis. Mums kalbantis, Nadiežda staiga stveria megafoną ir puola rističia ant kalvos. Šaukia kažkokiems toluomoje pasirodžiusiems pažeidėjams: „Jūs pažeidėte net tris draudimus, įžengėte net į tris draudžiamas zonas: rezervato, pasienio ir miškų, kurių lankyti negalima dėl aukščiausio laipsnio gaisringumo!“ Mes kažkokiu

Žiogo patelė deda kiaušinėlius

būdu pelnom Nadieždos palankumą, o ypač kolega A. R. Kaip tik Nadiežda nori ką nors parodyti horizonte, vis klausia: „Ar matote, Andriuša?“, „Pažiūrėkite, Andriuša“ ir t. t. Atsisveikindami Nadieždai pasakome, kad vargu ar bandysime pereiti Karadahą skersai, tačiau mūsų naujoji draugė atšauka, kad toki žygį gali atlikti net mažamečiai vaikai. Taip pat ji pataria aplankyti Velnio pirštą ir nupasakoja, kokių keliuku pasukti, kad pamatytume išpūdingiausią Karadahos uolą – Aukšinius vartus, kurių tikrasis pavadinimas yra ne toks gundantis – Šaitano, arba Pragaro, vartai. Gerų linkėjimų palydimi žygiuojame per rezervatą. Teisingiau – pamažu kiūtiname, nes karštis tiesiog neregėtas, saulėkaitoje ar nebus per 40 °C. O dar Nadiežda sakė, kad dabar labai atvėšė!.. Tačiau yra ir kita priežastis, dėl kurios mes judame lėtai – ieškome nufotografuoti vabzdžių ir gaubtagalvių (*Nepticulidae*) minų. Kolega A. R., matyt, turi „labai gerą akį“, vis ką nors įdomaus aptinka – blakių, maldininkų ir t. t.

Nors apskritai Krymo kalnai yra palyginti jauni, mes vaikstome ypač senos kalnodaros vieta. Pasakysime taip: jautiesi lyg jūros periodo parke (ypač prieblandoje). Nes pagrindiniai Karadahos kalnai – tai jūros periodo ugnikalnis.

Trumpai norėtume paaiškinti apie neaukštų kalnų masyvą, vadinamą vienu bendru vardu – Karadahos. Geologai tvirtina, kad maždaug prieš 160 mln. metų veikė didžiulis ugnikalnis Choba-Tepė. Iš pradžių Choba-Tepė veržėsi jūros dugne, o vėliau iš lavos susidaręs kalnas iškilo virš jūros. Tada pasikeitė ir išsiveržimų

Vaizdas į Mirusijį miestą

pobūdis. Beveik nustojo tekėjusi lava ir prasidėjo vulkaniniai sproginiai. Taigi šiuolaikinis Karadahos – senovinio, jūros periodo laikų, ugnikalnio liekanos. Pats ugnikalnis buvo sugriautas, palaidotas po uolienomis, o vėliau žemės tektoninių procesų vėl iškeltas į paviršių.

Vieną iš Karadahos kalnų masyvo kalnagūbrių čia anksčiau gyvenusios gentys pavadino Karagačiumi. Matyt, todėl, kad kadaise čia masiškai augo guobos arba kadagiai. Tiurkų kalbose „Kara-Agač“ reiškia „juodasis medis“. Į vakarus nuo Karagačio kalnagūbrio atsiveria vaizdas į Me-

Aukšiniai (Šaitano) vartai

ganomo pusiasalį, kuris yra pati sausiausia vieta ne tik Krymo pajūryje, bet ir visoje Rytų Europoje. Šio pusiasalio klimatas yra toks pats kaip ir pusdykumėse.

Kitas išpūdingas kalnų masyvo kalnagūbris – 507 m aukščio Siuriu-Kaja, tiurkų kalbose tai reiškia „aštrioji uola“. Šis kalnagūbris primena žmonių veidų profilius.

Pačiame Karadahos kalnų masyvo centre yra didžiulis ir gana taisyklingas kupolas – tai Šventasis kalnas (576 m). Jis beveik visas apaugęs žemaūgio pūkuotojo ąžuolo (*Quercus pubescens*) mišku. Nors Karadahe gyvena įvairių tautų žmonės, visi jie nuo senovės laikė šį kalną šventu.

Velnio pirštai

Maldininkai auką stoveria aštriomis priekinėmis galūnėmis

Vis dėlto vienas išpūdingiausių yra Choba-Tepės kalnagūbris (tiurkų kalbose – tai „aukštikalnė su uolomis“). Šio kalnagūbrio pietrytinė dalis gavo savitą pavadinimą – Mirusysis miestas. Čia vaizduotė jaudina juodos fantastinių formų uolos, primenančios bokštus arba kolonas. Visa tai išmarginta kerpių dėmėmis, o fone – jūros mėliai. Geologai mano, kad būtent čia kadaise būta senovinio ugnikalnio (paleovulkano) pagrindinio kraterio. Tačiau dabar to nustatyti nebeįmanoma, nes didžioji ugnikalnio dalis sugriauta ir atsidūrusi po vandeniu. Kaip tik iš čia, iš viršaus, atsiveria vaizdas į Auksinius, t. y. Šaitano (arba Pragaro), vartus. Auksiniai vartai – tai jūros vandenyse stūksanti uola, primenanti arką. Kai juodi pakrantės skardžiai paskęsta vakaro šešėliuose, Auksiniai vartai, esantys toliau nuo kranto, dar būna apšviesti vakarinės saulės. Tada jų rusvai auksiškas atspalvis smarkiai kontrastuoja su tamsiomis pakrantės uolomis ir akmeninė arka primena milžinišką aukso luitą. Choba-Tepės kalnagūbriui būdinga magnetinė anomalija, kuri, sakoma, turi įtakos net žmogui: gali staiga išstikėti šaltkrėtis (pvz., narus po vandeniu), pasireikšti tachikardija, pasidaryti silpna. Ši magnetinė anomalija susidaro dėl Choba-Tepės kalnagūbryje esančių uolienu sanklodų, turinčių magnetinių savybių. Magnetinė anomalija gali pasireikšti ir kitose Karadaho vietose. Šalia esantis kalnagūbris net vadinamas Magnetiniu. Viena išpūdingiausių jo uolų – Šaitan-Barmakas (arba tiesiog – Velnio pirštas), primenantis milžiniško dydžio akmeninę liūto figūrą su žmogaus galva. Pakeliui Auksinių vartų link susitinkame su „nelegalais“. Iki šiol Karadaho centre, ant aukštos uolos, apžvelgiančios jūros to-

lius, yra išlikusi rusų karinė bazė. Keletas šios bazės lankytojų, neturėdami leidimų, bando nukakti prie vietos, iš kurios atsiveria vienintelis nuo sausumos matomas vaizdas į Auksinius vartus. „Nelegalai“ mus kalbina, tačiau mes, nenorėdami susidėti su įstatymus pažeidžiančiais piliečiais, pasukame į šoninį kalnų keliuką. Tiesa, keliukų čia keliukais nepavadinsi – tai ant uolų išsiraizgę takeliai, kuriais eiti pavojinga. Ypač J. R. S. baiminasi paslysti ant riedulyno ir nugarmėti į 300 m gylio daubą ar net pačią jūrą. Prisėdame krūmų pavėsyje pailsėti nuo alinančio karščio, o A. R. išeina į žvalgybą. Aplinkui keistos juodo akmens „skulptūros“. Kaži kur mes čia esame ir į kurią pusę eiti, kad galų gale patektume prie tų Auksinių vartų? Kolega A. R. praneša, kad pastebėjo ženklus su užrašais „Į šią zoną patekti griežtai draudžiama“. Susiorientuoti padeda tolumoje pasirodęs ekoturistų būrys. Pasirodo, tie ekoturistų gidai yra ne tik leidimų tikrintojai (mūsų leidimą lankytis rezervate per dienos žygį patikrino gal kokius 5 kartus), bet ir skundikai, o gal net ir melagiai. Bent jau taip mes vėliau nutarėme.

Žygis skersai Karadaho pavyko. Tiek nuostabių vaizdų, kad J. R. S. vos galima atplėšti – vis fotografuoja ir fotografuoja.

Vulkaninė bomba

Sako, kad tokių fantastinių ir fotogeniškų grožybių dar niekur kitur nėra matęs. Net Meksikos piramidės ar Inkų senovinės kultūros griuvėsiai, atseit, neatrodo tokie išpūdingi. Anot kolegos J. R. S., jau ir Auksinių vartų jam nebereikia, gana to grožio prisiziūrėjo. Tačiau kai netikėtai išvysta Auksinius vartus, iš nuostabos vos neištirpsta – be galo susižavi. Tad linksni ir patenkinti nusileidžiame „oškų“ takais (kartais net šliuožte ant užpakalio) prie pat vakarinio rezervato pakraščio. Rezervato kordone raumeningas apsaugininkas guli ant gulto kaip koks riebus patinas, todėl mūsų dokumentų tikrinti atsiunčia savo paneles. Paprastai tikrinama greitai

ir maloniai, tačiau šį kartą merginos mus užlaiko. Neša dokumentus savo patronui, o šis kažkur skambina. Netrunka praeiti nė kelios minutės, kaip atleika apsiputojęs, kruvinais kojų pirštais, nubrozdytais keliais, nubrozdyta galva, suplėšytais marškiniais, peršlapęs nuo prakaito visų apsaugininkų vadas. Kad jis vyrukas rimtas, matyti ne tik iš stambaus sportiško sudėjimo, bet ir iš tų įtūžio putų, drimbantių iš burnos. Jis su mumis nesikalba nei mandagiai, nei maloniai, o rėkia, matyti, kad dar žodis – ir tuoj ims muštis. Oi, sudaužys mus nelaimėlius, neliks nė šlapios vietos... O už ką? Apsaugininkas kiša į akis savo pažymėjimą, liepia garsiai skaityti jo vardą ir pavardę, tvirtina, kad per mus visame Karadahe kilo baisi sumaištis. Čia mes, pasirodo, kalti dėl jo kraujuojančių žaizdų ar suplėšytų marškinėlių. Anot jo, mes lankėmės Mirusijame mieste ir dabar mus prievartauja prisipažinti tą padarius. Kai J. R. S. pabando kuo mandagiai paaiškinti, jog nei to Mirusiojo miesto nežinome, nei mums ten ko reikia, bet paaiškėja dar baisesnė tiesa. Pasirodo, mes tokiomis savo kalbomis tarsi pasakome, kad jis aklas, nieko nemato ir dar kvailas (čia jau jo žodžiais tariant...). Mus turbūt tie melagiai gidai paskundė (na tie, kuriuos sutikome pakeliui). Gal jie mus supainiojo su tais „nelegalais“? Bet esmė nuo to nesikeičia – apsaugininkas visiškai įtūžta... Staiga įvyksta stebuklas – pamėjęs dr. Budaškino (kaip mūsų kolegos) vardą, viskas pradeda slūgti. Mus pasiveda į šoną, pamažu pradeda šnekėtis žmo-

gišku balsu ir viskas baigiasi linkėjimais laimės ir sėkmės. Paduodam rankas, maloniai atsisveikinam ir patraukiam tyrimų stoties link. Tvarka čia griežta, bet kodėl tada dr. Budaškinas mums sakė, kad Ukrainoje gali daryti ką tik nori?.. O gal ir tiesa, juk paminėjus Budaškino pavarde mūsų priešai staiga virto draugais.

Kolegai vabzdžių patelės primena gražuolę Nefertitę, o patinai – bjaurius ožius

Nors Karadahe vabzdžiai dar nėra išsamiai ištyrinėti, manoma, kad rezervate gali būti aptinkama 9 000 vabzdžių rūšių, t. y. apie 70 proc. visos Krymo faunos. Iki šiol į rezervatą atvyksta įvairių šalių specialistų, kurie atlieka entomologinius tyrimus ir kas kartą papildo rezervato vabzdžių sąrašą. Bene geriausiai šiame neįprastos gamtos kampelyje yra ištyrinėti drugiai – jų žinoma apie 1 700 rūšių.

Karadahe žiemą būna ilgalaikių atšilimų. Jau tada galima pamatyti didžiųjų bičių – dailidžių (*Xylocopa*), kurios žiemoja būdamos suaugėlių stadijos. Šie stambūs, iki 3,5 cm ilgio, vabzdžiai išgriaužia sau urvus negyvoje medienoje, pastaraisiais metais pastebėta, kad sugeba apsigyventi net betono statiniuose (pvz., plyšiuose tarp plytų). Šių vertingų augalų apdulkintojų aptinkama visą šiltąjį periodą. Karadahe gyvena dvi didžiųjų bičių (dailidžių) rūšys – violetinė ir paprastoji.

O štai nuo balandžio vidurio miško paklotėje galima išvysti vieną nuostabiausių

žygių – maždaug 6 cm ilgio kryminių žygį, kuriam būdingas ryškiai violetinis arba žalsvas atspalvis. Tai Krymo endemikas, reliktas. Jis yra neskraidantis vabzdys, daugiausia minta moliuskais ir todėl aktyvus drėgnuoju metų laiku. Per sausras, pvz., rugpjūtį, šio žygio neaptiksite, jis tūno įsirausęs į žemę. Skirtingai negu kaimyniniuose rajonuose, Karadahe kryminių žygį galima dar pamatyti anksti rudenį. Su šiuo vabzdžiu elgtis reikia itin atsargiai – paimtas į rankas žygis gali deginančiu ekskretu šauti tiesiai į veidą.

Vasara Karadahe prasideda nuo gegužės vidurio. Iki liepos vidurio Karadahas skendi žydinčiose žolėse. Kaip tik šiuo metu aptinkama pati didžiausia vabzdžių įvairovė. Be gražuolių drugių, atvirose vietose galima pamatyti skraidančių margųjų askalafų (*Ascalaphus macaronius*). Šie 5 cm ilgio (matuojant per išskleistus sparnus) tinklasparnių būrio vabzdžiai yra tikri plėšrūs ēdūnai. Taip pat galima aptikti aukos tykantį 8 cm ilgio maldininką – rytinį šalmuotį (*Empusa fasciata*). Pasak dr. Budaškino, šių vabzdžių patinų galvos profilis panašus į ožio snukį, o patelių – į gražiausią senovės Egipto laikų moterį, Egipto imperatoriene Nefertitę. Rytinis šalmuotis dažnai painiojamas su kita, giminiška, rūšimi – vakariniu šalmuočiu, paplitusiu tik vakarinėje Viduržemio jūros regiono dalyje. Šalmuočiai – įdomi maldininkų šeima, kuriai priklausantys vabzdžiai dažniausiai turi siauresnį kūną negu kiti maldininkai. Svarbiausia – šalmuočių galva turi į priekį styrančią išau-

Žiogas. Karadahe tiesiasparnių fauna ypač įvairi

ga, dažnai primenančią šalmą; patinų antenos dažniausiai plunksniškos, panašios į kalninio ožio ragus. Pasaulyje yra apie 30 šalmuočių rūšių, kurios paplitusios Afrikoje ir kai kuriose Viduržemio jūros šalyse, Azijoje.

Retkarčiais žolėse galima aptikti ir patį didžiausią žiogą – stepinę sagą (*Saga pedo*), kurios ilgis kartais siekia iki vienuolikos centimetrų. Šie žali ar šviesiai rusvi vabzdžiai yra besparniai ir plėšrūs. Skirtingai negu maldininkų, visos (ne tik priekinės) sagų kojos yra prisitaikiusios gaudyti grobį. Kita įdomi šių vabzdžių ypatybė ta, kad Karadahe gyvena ir dauginasi tik sagų patelės, kurios sėkmingai apsieina be patinų. Apskritai žiogų ir kitų tiesiasparnių įvairovė Karadahe labai didelė.

Vasaros pradžioje, šiltais ir ramiais birželio–liepos vakarais, galima pamatyti patį didžiausią Karadahe vabalą – elniaragį (*Lucanus cervus*, 8 cm). Šie gigantiški, ragus primenančiais žandais ginkluoti patinai skraido ažuolynuose, ieško ramiai tupinčių patelių, kartais netyčia gali įsivelti į merginų, vaikstančių vakarais po ažuolynus, šukuosenas. Mūsų studentų, atliekančių Karadahe praktiką, grupė matė elniaragių, dešimtimis skraidančių prietemomis. O štai Lietuvoje šio vabalio tikriausiai niekas neregėjo jau kokius šešiasdešimt ar septyniasdešimt metų. Karštomis vasaros dienomis saulės išdegintose žemumose mažai aptiksite įdomių vabzdžių, tačiau visada girdėsite cikadų dainas. Patykojus (kaip tai moka daryti A. R.) jų galima nesunkiai ir pamatyti, nes cikados – dideli vabzdžiai, iki 6 cm ilgio. Ant vieno medžio kartais jų gali būti dešimtys. Pasikėlus aukščiau, prie uolų, galima išvysti trumpasparnį maldininką – bolivariją (*Bolivaria brachyptera*). Jo kūnas pilkai rusvas ir siekia iki

Naktį gaudant mikrodrugius, viršuje užlenktas ekranas pasiteisino

6 cm ilgio. Šis vabzdys taip puikiai masuojasi nuobirnyuose, kad jį pastebėsite tik tada, jeigu jis pajudės.

Rugpjūčio mėnesį ant rezervato takelių galima aptikti ir pačią stambiausią Karadaho vapsvą – iki 5 cm ilgio žieduotąjį kriptohilą. Ši vapsva ieško savo aukų, pvz., didelių vorų, kuriais maitina palikuonis. Tik nesugalvokite kriptohilo liesti rankomis – jų nuodai stiprūs.

Kai kurie Karadaho lankytojai dievogojasi rezervate matę kolibrių. Iš tikrųjų tai vieni iš įprasčiausių Karadaho drugių – ilgaliėzuviai sfinksai (paukščiai kolibriai gyvena tik Amerikos atogrąžose). Skirtingai negu kiti sfinksai, ilgaliėzuviai aktyvūs dieną ir tikrai truputį primena kolibrius, nes minta nektaru nenutūpdami ant augalo, o pasinaudodami ilgu straubliuku. Karadaho ruduo panašus į vasarą, tik nebūna to alinančio karščio. Kai kurie klimatologai Karadaho rugsėjo net nelinkę vadinti rudeniu, o tiktai vasaros tęsinium. Rudenį visiškai subręsta paprastasis ir kryminis maldininkai. Pastarasis yra pats mažiausias maldininkų būrio atstovas, tik iki 3 cm ilgio. Iš tikrųjų jis tėra vienas iš *Ameles heldreichi* porūšių (užtat endeminis). Paprastojo maldininko (*Mantis religiosa*) patelė poravimosi metu dažnai suėda patino galvą ar net dalį krūtinės, o kai meilės žaidimai baigti – tai ir visą partnerį. Taip patelė užsitikrina kiaušinėliams vystytis būtinų mitybinių medžiagų, o patinas dėl savo palikuonių paaukvoja pats save.

Naktinės gaudyklės su viešbutėlio šeimininkės paklodėmis

Pirmąją naktį – tą, kurią paskelbėme „bandomąja“, vietos gaudyklei per daug neieškome. Turime tik du paprastus pro-

žektorius, tad įsikuriame pirmame pa-sitaikiusiame gudobelių ir erškėčių šabakštyne. Žiūrime, kad tik neįsisėstume į arklį mėšlą, ir keikiame, kad pasirinkome per prastą vietą, tačiau į šviesą atskridusių gaubtagalvių (*Nepticulidae*) iš pradžių net nespėjame gaudyti. Greičiausiai tai tik vienos ar dviejų rūšių atstovai, bet vis viena svarbūs mokslui (reikės dalį medžiagos perduoti A. N ir B. P.). Kolega A. R. labai išgudrina tuos gaubtagalvius gaudyti su mažais mėgintuvėliais. Sako, kad jam tai panašu į žuklę, svarbu nujauti, kada traukti. Po truputį kiekvieną naktį medžiagos daugėja. Įsigyti buitiniai prožektorėliai pasiteisina. Tiesa, vieną naktį visiškai niekas nebeskrenda į šviesą, nes oro temperatūra nukrito iki plius 20 °C. Po didžiųjų karščių mums (kaip ir tiems mikrodrugiams) atrodo labai šalta. Rankomis šildomės ausis, o kolega J. R. S. keikiasi, kad išėjo vilkėdamas šortais... Šiltosiomis naktimis pavyksta pagauti tikrai įdomių egzempliorių. Tarp sugautų individų, matyt, esama ir egzotinės Viduržemio jūros kraštuose paplitusios *Glaucolepis* genties atstovų. Juos būtų svarbu užfiksuoti 100 % spirite, nes B. P. žada atlikti DNR tyrimus, kad galėtų patikslinti gaubtagalvių (*Nepticulidae*) sistematiką.

Kartais atradimai, nors ir maži, įvyksta netikėtai. Visada entomologai baltąjį ekraną prie šviesinės gaudyklės kabindavo stačiai, jo apačią užlenkdavo pažeme, tačiau A. R. įrengė ekraną taip, kad jo viršuje susiformavo tarsi koks „stogas“ (mes jį vadiname „kapišonu“). Į tą „kapišoną“, pasirodo, daugiausiai ir susirenka mažųjų gaubtagalvių (bent jau tokiose vietose kaip Karadaho šabakštynai). Dabar A. R. labai išdidus – jis ne tik pirmą kartą savo gyvenime dalyvavo ekspedicijoje užsienio šalyje, surinko vertingos medžiagos, bet ir patobulino mikrodrugių rinkimo metodiką. Na, truputį... bet vis tiek – naujovė! Viešbutėlyje šeimininkė pasiūlė pakeisti paklodes. Surenkame ir atiduodame visas, ir tą, kurią naudojame kaip gaudyklės ekraną. O varge, mums, kaip geriems ir jau pamiltiems svečiams, šeimininkė atneša pagerintos kokybės, naujas, spalvotas paklodes. Tai – fiasko! Juk mūsų ekranui reikia tik baltos paklodės, o ne spalvotos. Neįmanoma eisi aiškinti šeimininkei, kad jos naujausios paklodės yra naktimis slapta išnešamos į kalnus ir kabinamos ant purvinų uolų, ir kad mums reikia ne spalvotos, o baltos paklodės. Vis dėlto J. R. S. nueina pas šeimininkę ir sako: „Labai, labai atsiprašau, gal kiti ir mėgsta miegoti apsikloję spalvotomis paklodėmis, o, va, aš įpratęs tik prie baltų...“ Šeimininkė nusišypsuoja, nes ne tokių nevispročių yra mačiusi, o kolega J. R. S. grįžta švytintis ir nešinas balta paklode (teisingiau – ek-

rano gaudykle). Visa tai A. D. „nuopelnas“ – juk jis patarė išvykti iš Vilniaus be naktinių gaudyklų inventoriaus.

Tą naktį jau suskaičiavome rūšis, kurios bus naujos šio žemės kampelio faunoje. Iš Londono trumpąją (SMS) žinutę parašo Amazonės ekspedicijų bendražygis kolega Saimonas (Simon R. Hill). Jis sako, kad be galo mums pavydi, jog mes Ukrainoje, Karadahe ir naktį su šviesinėmis gaudyklėmis renkame kolekcinę medžiagą.

Ar jus užburtų akmenų magija?

Karadahas nuo seno garsėja nuostabiais spalvotais akmenimis, kurių čia galima aptikti apie šimtą skirtingų rūšių. Tai ir chalcedonas, jašma, rožiški ir rausvi serdolikai, juostėtieji agatai, vaško spalvos opalai ir kiti pusiau brangūs akmenys. Pajūryje galima aptikti vulkaninių bombų, senovinių moliuskų amonitų ir koralų fosilijų. Beje, eiti į paplūdimio zoną (ten, kur tie nuostabūs akmenys) šiuo metu beveik uždrausta. Žmonės, apsilankę čia anksčiau (o gal ir rezervato darbuotojai), jau gerokai pasidarbavo – daug kur matyti skaldyti akmenys. Jeigu dabar su mumis būtų akmenų fanatikė A. Š., turbūt užsinorėtų išsivežti visus Karadaho akmenis. Patikėkite, akmenys čia nepaprasti. Dėliojame ant lovų savo surinktus radinius – kiekvienas kaip koks meno kūrinys, vienas už kitą gražesnis.

Kai kas tiki aiškinimais, kad chalcedonas ramina, mažina nervingumą, pyktį, ramina sielą ir net saugo nuo hipnozės. Šis mineralas yra vadinamas kalbėtojų akmeniu, nes nešiojamas ant grandinėlos padeda gerai formuluoti mintis ir sakyti kalbas dideliuose susirinkimuose. Serdolikas (iš kurio gaminami papuošalai) kursto meilės jausmus. Mums labiausiai prie širdies yra jašma, kuri, sakoma, saugo nuo gyvatės įkandimo, nuodingų augalų ir gyvūnų. O ką jūs pasirinktumėte? Karadaho akmenys mus iš tiesų visiškai užbūrė. Bet ne tiek, tad tikėtume pasakomis. O kai netiki – tai ir akmenys tikrai nepadeda: nei nuo gyvačių įkandimo, nei sakyti ilgų kalbų...

Tęsinys – kitame žurnalo numeryje.

J. R. Stonio nuotraukos

Skaudivabalės